

Tuz Gölü'nün Turizm Potansiyeli ve Bölge Ekonomisine Etkisine Yönelik Nitel Bir Araştırma: Şereflikoçhisar Uygulaması

Mehmet TUNCER¹

Aksaray Üniversitesi

Emine FIRAT²

Aksaray Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın temel amacı, Tuz Gölü'nün potansiyel turizm gücünün bölgesel ekonomik kalkınmaya etkisini, bölgedeki kamu kurum yöneticilerinin görüşlerine dayalı olarak incelemektir. Araştırma nitel araştırma türünde hazırlanmış bir çalışmadır. Araştırmanın örnekleme Şereflikoçhisar'da faaliyetlerini sürdüren, bazı kamu kurumu yöneticileridir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan amaçsal örneklem yöntemi uygulanmış, kamu kurumu yöneticileri belli bir amaç doğrultusunda seçilmiştir. Araştırma için 2 ana tema başlık altında 7 soruluk yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmış ve ilgili 5 kamu kurumu yetkilisine uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre, Tuz Gölü'nün turizm potansiyelinin ekonomik kalkınma da etkisinin olabileceği ancak çeşitli nedenlerden dolayı ilçenin ekonomik kalkınmasında Tuz Gölü'nün etkisinden yararlanılmadığı sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca Tuz Gölü'nün turizm potansiyelinin sadece ekonomik değil aynı zamanda sosyal ve kültürel etkilerinin olabileceği yönünde de görüşler ortaya çıkmıştır. Araştırma sonunda bölgenin turizm potansiyelinden yeterince yararlanılması halinde önemli sosyo-ekonomik gelişmelere tanık olunabileceği ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler:

Turizm Potansiyeli, Ekoturizm, Nitel Araştırma

A Qualitative Study of the Tourism Potential of The Salt Lake and Its Impact on The Economy: In Application in Şereflikoçhisar

Abstract

The main purpose of this research is to examine the effect of the potential tourism power of Salt Lake on the regional economic development based on the opinions of the administrators of the public institutions in the region. The research is a study prepared in the form of qualitative research. The sample of the research is the administrators of some public institutions, which continue their activities in Şereflikoçhisar. In the research, Purpose sampling method which is one of the qualitative research methods was applied and public institution managers were selected for a certain purpose. A semi-structured interview form with 7 questions was prepared under the 2 main themes for the research and it was applied to the related 5 public institution officials.

According to the data obtained from the survey, it is clear that the tourism potential of the Salt Lake may be the effect of economic development, but the effect of the salt lake can not be exploited in the economic development of the land due to various reasons. In addition, opinions have emerged that the tourism potential of Salt Lake may be not only economic but also social and cultural influences. It has been stated that significant socio-economic developments can be witnessed if the region sufficiently utilizes the tourism potential.

Keywords:

Tourism Potential, Ecoturizm, Qualitative Research

¹Yrd. Doç. Dr. Mehmet TUNCER, Turizm Bölümü, Aksaray Üniversitesi, Aksaray, metuncer2002@gmail.com

²Doç. Dr. Emine FIRAT, İktisat Bölümü, Aksaray Üniversitesi, Aksaray, firatemine@gmail.com

Giriş

Küreselleşmeyle birlikte son yıllarda artan teknolojik gelişmeler ekonomik, sosyal değişimler turizm sektörünü de her geçen gün etkilemektedir. Özellikle gelişmiş ülkeler büyük turizm projeleri ile bu değişimleri fırsata çevirmişlerdir. Beşeri sermayenin önem kazandığı günümüzde insan odaklı faaliyetlerden oluşan turizm endüstrisi kalkınmanın kolları arasında yer almıştır. Gerek bölgesel gerekse uluslararası turizm faaliyetlerinin artması kalkınma için yeni fırsatlar doğurmuştur. Turizm sektörü, ekonomik ve sosyal fırsatlar ile sürdürülebilir kalkınma için önemli bir araç olmuştur.

Kalkınma aslen üretimin artması anlamına gelen klasik yaklaşımıyla, İkinci Dünya Savaşı sonrasında büyümeye birlikte kullanılırken, 1970'li yıllardan sonra insani ve çevre faktörlerini de içine alan sürdürülebilir kalkınma kavramı öne çıkmıştır. 1990'lı yıllara gelindiğinde ise, başta eğitim ve sağlık olmak üzere sosyal alanda da bir sürdürülebilirliğin gerekliliği ağırlık kazanmıştır (Göçer ve Çıracı, 2003, s. 305-307). İktisadi kalkınma denildiğinde, hem daha fazla gelir ve üretim düzeyi hem de teknik ve yapısal anlamdaki değişimler akla gelmektedir. Kalkınma, ekonomik büyüme kavramının işaret ettiği rakamsal veya yüzdesel bir artıştan ziyade, az gelişmiş bir toplumun ekonomik ve sosyo-kültürel yapısında meydana gelen değişiklikler ve yenileştirmelerle yoksulluğun önlenmesini yani yapısal değişim sürecini kapsamaktadır (Temiz, 2013, s.43). "İnsanın düşüncesi, yetenekleri, eğitim düzeyi ve talebi, değer yargıları ve refah anlayışı ile oluşan ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel ortam, yenilik ve yaratıcılığın gelişmesini sağlayarak kalkınmanın süreklilik unsuru olmaktadır" (Çankaya ve Karataş, 2010, s.33). Ekonomik kalkınma ve ekonomik büyümeyi sağlayacak olan en temel ve en etkili faktör insandır. Tüm sistemlerin başında ve yönetici konumundadır. Ekonomik kalkınma için insan bu kadar değerli görünmektedir. Nitelikli, kalifiye, donanımlı, eğitimli vb. özellikleri ile vasıflandırılan insanların yaşadığı toplumlarda ekonomik büyüme ve kalkınmaya etki edecek en önemli faktör olduğu kabul görmektedir. Tarım toplumundan sanayi toplumuna, sanayi top-

lumundan hizmet toplumuna geçiş şeklinde özetlenen modern toplumların kalkınma sürecinde insan faktörü önemli bir yer tutmaktadır.

Sanayileşme ve modernleşme etkilerinden nispeten uzak, kendi halinde kalmış birçok kasaba ve küçük şehir sosyo-ekonomik düzeyde az gelişmişlik sorununu yaşamaktadır. Genelde ekonomik durgunluk ve çöküş içindeki bu yerleşmeler yerel kalkınmayı gerçekleştiremedikleri için, şehirlerarası rekabet ortamında nüfus kaybeden yerler durumundadır.

Türkiye'de birçok kasaba ve küçük şehirde benzer nedenlerle sosyo-ekonomik gelişim sağlamakta, kabuğunu kırmakta zorlanmaktadır. Bu yerleşmeler sahip oldukları yerel potansiyelleri (doğal ve kültürel değerleri) harekete geçirecek, sosyo-ekonomik ve kültürel gelişmelerini sağlayacak biçimde üretim, gelir ve refah düzeylerini yükseltecek etkinlik ve örgütlenmelere, stratejilere ihtiyaç duymaktadırlar (Yılmaz ve Ark, 2016, s.2). Az gelişmiş olan ülkelerde yaşanan zorluklar özellikle kırsal bölgelerde turizm açısından önemli fırsatlar doğurmaktadır.

Turizm son yıllarda değişen dünya ile birlikte en hızlı gelişen sektörlerinden biri olmuştur. Özellikle kalkınmanın anlamının değişmeye başladığı yıllardan sonra ekonomiyle iç içe gelen turizm, gelişmekte olan ülkelerin bir gelir kaynağı olarak önerilmiştir. Literatüre göre, turizmin ekonomik büyüme üzerinde olumlu bir etkisi olduğu da anlaşılmaktadır. Üç tarafında denizi olan Türkiye'nin Heckscher ve Ohlin teorisine de uygun olarak, turizmin özellikle 1980 sonrası hızlı bir şekilde geliştiği ve uluslararası turizm sektöründe rekabetçi bir üstünlük elde etmeye çalıştığı gözlemlenmektedir (Bahar, 2006, s.49,50). Ayrıca kalkınma için hassas özellikler taşıyan bölgelerde, turizm sektörünün geliştirilmesi hedeflendiğinde, sürdürülebilirlik kavramının öncelikli olarak ele alınması ve uygun göstergelerin seçilerek zamana bağlı olarak izlenmesi büyük önem taşımaktadır (Gürler ve Eke, 2012, s.128). Turizm dünyada farklı kültürlerin varlığını yakından tanıma olanağı veren sosyal, psikolojik, kültürel ve ekonomik nedenlerle, yüzyıllardır süregelen bir faaliyet olarak tanımlanabilmektedir (Özbey, 2002,

s.15). Gerek bölgesel gerekse uluslararası turizm hareketlerinin çeşitlenmesi kırsal kalkınma için yeni fırsatlar doğurmaktadır. Turizm türlerinin artması turizmin anlayışını da değiştirmiş günümüzde büyüme ve kalkınmanın araçları haline getirmiştir. Türkiye’de de kırsal bölgelerde yapılacak doğru turizm politikaları kalkınmaya olumlu katkılar sağlayacaktır.

Artuger ve arkadaşları (2013) çalışmalarında dünya genelinde halen kitle turizminin etkin olduğunu ve kitle turizminin ağır tahribatı nedeniyle alternatif turizm imkânları arayışında olduklarını açıklamaktadırlar. Turizm, geçtiğimiz birkaç on yıl göz önüne alındığında, en hızlı gelişen sektörlerden birisidir. Bu hızlı büyüme, turizm ürünlerinin ve mekânlarının çeşitlendirilmesini gerektirmektedir. Böylece, turizmden elde edilen gelirin artması ve tüm yıla yayılacak bir turizm etkinliği söz konusu olabilecektir (Uluslan ve Batman, 2010, s.245). Bu doğrultuda turizm sektörü turist sayısını artırmayı, kıyılarda yoğunlaşan çevresel baskıyı azaltmayı, turizm etkinliklerini bütün yılı kapsayacak şekilde uzatmayı ve turizmin ekonomik katkısını daha geniş alanlara yaymayı mümkün kılacaktır (Akpınar, 2004, s.207). Günümüzde değişen yaşam standartları, turizm faaliyetlerine katılan turistlerin özelliklerindeki değişim, çevre bilinci, ekonomik, sosyal ve çevresel kaynakların dengeli kullanımına verilen önem, bölgesel dengesizliği azaltma isteği turizm anlayışının değişmesine neden olmaktadır (Çalık, 2014, s.7).

Bölgesel kalkınmada bölgenin konumu ve sahip olduğu doğal unsurlar (coğrafi konum, jeolojik ve jeomorfolojik özellikler, iklim özellikleri, bitki örtüsü, hayvan türleri, doğal güzellikler, çağlayan ve şelaleler, adalar, nehirler, göller, denizler, deniz suyu özellikleri, kıyı tipleri, kaplıca ve şifalı sular) ile sosyo-kültürel unsurlar (gelenek ve görenekler, yemek kültürü, müze, yerel mimari yapı, tarihi yapı ve ibadet yerleri gibi kültürel varlıklar bir bölgenin önemli arz kaynaklarıdır. Ayrıca turistik ürünün fiyatı, alışveriş imkanları, alt yapı olanakları gibi turizmi etkileyen ekonomik unsurları oluştururken bölge halkının yaşam tarzı gelenek ve görenekleri, inançları, moda, alışkanlıklar, eğlence yerleri, sanat

etkinlikleri gibi psikolojik unsurları da söz konusudur (Kervankıran, 2011, s.33). Turizm sektörünün temel arz verileri bölgelerin doğal, sosyo-kültürel ve tarihsel kaynaklarına bağlıdır ve diğer sektörlerden farklı bir gelişim süreci vardır (Çeken, 2008, s.302). Bu gelişim süreci içerisinde turizmin planlanması ile ilgili sorumluluk taşıyanların turizm gelişimini sağlarken yerel halkın beklentilerini de karşılaması gerekliliği önemli tartışma konularından birisidir (Sharply, 2014).

Milman ve Pizam (1988) çalışmalarında yerel halkın turizm endüstrisinin mevcut büyüklüğünü destekleyip desteklemedikleri araştırmışlar, yerel halkın bazı olumsuzlukların farkında olmalarına rağmen genel olarak yerel halkın turizme desteğinin artarak devam ettiğini tespit etmişlerdir. Buradan da anlaşılacağı üzere yerel halkın turizme genel bakış açısı pozitif yönlüdür. Ayrıca, bir başka çalışmada turizm ekonomisinden kişisel olarak faydalanan yerel halkın psikolojik olarak rahatladığı ve turizm ile ilgili daha olumlu bir algıya sahip olduğu ve yerel halkın farkındalık düzeyinin arttığı anlaşılmaktadır (Boley ve Ark, 2014). Turizmin ekonomik katkılarının yanında sosyal ihtiyaçlarını da karşıladığı gerçeğinden hareket edilirse, gezilere ve turistik faaliyetlere katılmak, insanların çalışma hayatlarındaki sahip oldukları stres yüklerini azaltmada önemli bir işleve sahip olduğu tespit edilmiştir (Chen ve Ark, 2016).

Genel olarak insanların turizme ihtiyacı olduğu ve turizm planlamacılarının bu çerçevede hareket etme zorunluluğu bulunmaktadır. Ziyaretçilerin ekoturizm amacıyla yaptığı harcamalar, ziyaret sayısı, ziyaret sıklığı ve ziyaret edilen yerin sosyo ekonomik yapısı gibi hususlar turizm planı ve çerçevesini şekillendirmektedir. Doğal ve kültürel kaynakların potansiyeli, kalitesi, ulaşım, güvenlik, konaklama olanakları o bölgenin turizmini etkilemektedir (Özkan ve Kubaş, 2012 s.149). Literatür bilgileri incelendiğinde turizmin gelişmeye, ülke ve bölge ekonomilerine katkı sağlamaya, devam ettiği söylenebilir. Literatürdeki bulgulardan turizmin ekonomik büyüme üzerinde olumlu bir etkisi olduğu da anlaşılmaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırma, Tuz Gölü'nün turizm potansiyelinin Şereflikoçhisar bölgesine ekonomik olarak etkilerini ortaya koymak, turizm potansiyelinin olumlu etkilerinin artırılabilmesi yönünde öneriler sunmak amacıyla yapılmıştır. Aksaray'ın en önemli gölü Konya ve Ankara ile müşterek sınırlara sahip olan Tuz Gölü, Türkiye'nin Van Gölü'nden sonra en büyük ikinci gölüdür. Önemli tuz kaynaklarından biridir. Aksaray ili İç Anadolu Bölgesinde Orta Anadolu'nun ortasında 33-35° doğu meridyenleri 38-39° kuzey paralelleri arasında yer almaktadır. Aksaray ilinin kuzeyinde Kırşehir, Ankara, doğusunda Nevşehir, güneydoğusunda Niğde, batısında Konya, kuzeybatısında Tuz Gölü yer almaktadır. (Aksaray İli Çed Raporu, 2011). Bölgede araştırma konusunda etkin kamu görevlilerinin görüşleri doğrultusunda genel bir resim ortaya konmaya çalışılmıştır. Kamu görevlilerin seçilmesinde bölgenin turizm potansiyeli ile bölge ile ilgili yapılması düşünülen politikalar hakkında bilgi sahibi olmaları varsayımı öne çıkmıştır. Bu çalışmada iki temel sorunun cevabı aranmıştır. 1. Tuz gölünün Şereflikoçhisar turizm potansiyeline nasıl bir etkisi var? 2. Tuz Gölü'nün Şereflikoçhisar ekonomisine ne düzeyde bir katkısı var? Görüşme formu vasıtasıyla elde edilen cevaplar Tuz Gölü'nün bölgeye hangi açılardan katkı sağladığı, mevcut bölgedeki sorunların neler olduğu gibi konularda ilgili kurum ve kuruluşlara veri kaynağı olabilecektir.

Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Araştırma nitel araştırma türünde hazırlanmıştır. Araştırmada zengin bilgiye sahip olunan durumlarda derinlemesine çalışmaya imkân veren nitel araştırma örnekleme yöntemlerinden, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006, s.366). Bu bağlamda Şereflikoçhisar'da görev yapmakta olan, konumuzla ilgili olan kamu kurumlarında yönetici kademesinde bulunan 5 yönetici araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Veri toplama aracı ve verilerin toplanması araştırmada veriler, görüşme yöntemi kullanılarak, araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu yardımıyla

bireysel görüşme yolu ile toplanmıştır. Görüşme formu yaklaşımı, araştırmacı ve görüşmeciye zaman esnekliği sağlayan bir yaklaşımdır. Diğer yandan farklı bireylerden benzer ya da farklı bilgiler alarak durum analizi yapmayı sağlayan bir yaklaşım türüdür (Buluç, 2007, s.10). Görüşme öncesinde yarı yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmış, Tuz Gölü'nün turizm potansiyelinin belirlenmesi ve bölgesel ekonomik katkılarını belirlemeye yönelik sorular yer almıştır. Bu konuya dair görüş alınabilecek 5 görüşmeci tespit edilip, kendilerine gerekli açıklamaları yaparak randevu talep edilmiştir. Gerekli randevu talepleri karşılandıktan sonra görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Araştırmada; 1. Tema, Tuz Gölü'nün turizm potansiyeline dair görüşler, 2. Tema, Tuz Gölü'nün, bölgesel ekonomik kalkınmaya etkisine dair görüşler şeklinde 2 ana tema başlık altında 7 soruluk bir görüşme formu hazırlanmış ve katılımcılar vasıtasıyla bu form kullanılmıştır. Her bir görüşme yaklaşık olarak 30-35 dakika sürmüş ve görüşmeler katılımcıların izniyle, bazen kaset bazen not etme yöntemiyle kayıt altına alınmıştır. Buldukları konuları gereği kimliklerinin beyan edilmemesini rica etmişlerdir. Bu yüzden görüşülen yöneticiler; G1, G2, G3, G4 ve G5 olarak kodlanmıştır. Kayıt altına alınan tüm cevaplar daha sonra elektronik ortamda yazıya aktarılmıştır.

Bulgular ve Tartışma

Öncelikle çalışmada görüşme formu ile elde edilen veriler düzenlenmiş ve elde edilen bulguların açıklanması ve yorumlanması gerçekleştirilmiştir.

Şerefli Koçhisar'ın Turizm Potansiyeline İlişkin Bulgular

Araştırmada kamu kurum yöneticilerine ilk olarak "Tuz Gölü'nün turizm potansiyeli hakkındaki görüşleriniz nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soru karşılığında yöneticilerin verdiği cevaplar analiz edildiğinde beş yöneticinin de verdiği cevapların benzer olduğu gözlemlenmiştir. Her biri Tuz Gölü'nün turizm potansiyelinin olduğunu ancak bunun tam olarak kullanılmadığını ifade etmişlerdir. Sit alanı olmasının yer aldığı yasal mevzuatın yatırımları engellediğini, birçok turistik faaliyeti yapmaya imkân

bulunmasına, eşine az rastlanır bir güzelliğe sahip olmasına rağmen, yeterince reklam ve tanıtım yapılmadığını söylemişlerdir. Yöneticilerden G3; “Tuz Gölü’nün potansiyel bir turizm merkezi olduğunu ancak bu özellikleri tam olarak gösteremediğini ifade etmiştir. Nedeni sorulduğunda ise, bir yerin veya bir bölgenin turizm merkezi olabilmesi için insanların direkt olarak oraya gitmesi gereklidir. Oysa Tuz Gölü’ne insanlar yol güzergâhında olduğu için uğruyor bu yüzden turizm merkezi niteliği taşıdığına inanmıyor ve yeterince tanıtılmadığını, bu tarz faaliyetlerin yeterince yapılmadığını düşünüyorum.” şeklinde cevaplanmıştır. Bir diğer yönetici olan G1; yasal mevzuatın aşılsa bile yatırım kaynaklarının kıtlığından ve özel sermaye sahiplerinin yatırım konusundaki ufuk darlığından bahsederek görüşünü bu yönde bildirmiştir. G2, G4 ve G5, yasal mevzuat engelini bir kenarda tutarak, Tuz Gölü’nün turizm potansiyelinin kullanılmayan bir kaynak olmasının sebebinin reklam ve tanıtımın yeterince yapılmaması şeklinde açıklamışlardır. Yöneticilerin tamamı farklı gerekçelerle bölgenin turizm merkezi olmaya hazır bir yer olmadığını ifade etmişlerdir. Nedeni sorulduğunda G1, G2, G4 alt yapı yetersizliği olduğunu, kaynakların kıt olduğunu söylemiştir. G3, bölge halkının böyle bir gelişim sürecine hazır olmadığını ve böyle bir gelişimin bölge halkını ekonomik anlamda refaha ulaştıracağını fakat sosyo-kültürel bir karmaşanın da beraberinde geleceğini ifade etmiştir. G5 ise bölge halkının böyle bir gelişim sürecine girildiğinde bu durumu yadırgayacağını, bölgedeki yetersiz eğitim koşullarından, bilgisizlikten dolayı belirli gelişmelerin yaşanmadığından söz etmiştir. Bu veriler doğrultusunda her bir yöneticinin buldukları mevkie, sahip oldukları yetkilere ve sorulan sorulara verdikleri cevaplara dayanarak Tuz Gölü’nün turizm potansiyelinin; gerek yasal mevzuat, gerek alt yapı yetersizliği, gerek reklam ve tanıtım yetersizliği ve diğer birçok etkenden dolayı kullanılmadığını söylemek mümkündür.

Araştırmada yöneticilere ikinci olarak, “Tuz Gölü’nün cazip bir turizm merkezi haline gelmesi için kurum olarak ne tür çalışmalar yapıyorsunuz?” soru yöneltilmiştir. G1, çeşitli çalışmalar

yaptıklarını ancak yasal mevzuatın aşılması ile ilgili zorluklar yaşadıkları söylemiştir. Yönetici G1; bu sorunlara ilişkin, Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü’nün konuyla ilgili yarasından bahsetmiştir. Bu yasanın ekonomik anlamda ilçeye maliyeti olduğundan söz etmiştir. Kendisinin deyişiyle “sit baba” sorununun çözüldüğü takdirde turizm gelirlerinin iki katına çıkarak bölgede hem ekonomik anlamda hem sosyokültürel anlamda bir refaha ulaşılabileceğini ifade etmiştir. G2, G4 ve G5 de yasal mevzuatın engeline takıldıkları için çalışmalar yapamadıklarını ancak kurum olarak geliştirilmesi gereken projeleri olduğunu söylemiştir. G3, kurum yöneticisi olarak birçok faaliyetin içinde olduğunu, bunlardan bahsetmek istediğini söylemiştir. Bu çalışmalardan biri olarak, ilçede bulunan yüksekokula tuz ile ilgili bir bölümün açılması gerektiğini bununla ilgili gerekli yerlere başvuru yaptığını ancak kendisinin önemsenmediğini söylemiştir. Çünkü bölgesel olarak tuz ve Tuz Gölü hakkında insanların bilinçsiz ve bilgisiz olduğunu bunun ancak böyle bir bölüm açılarak aşılabileceğini ifade etmiş yüksekokulla bölge halkının kopukluğundan şikâyetçi olmuştur. Ulusal olarak tuz ve Tuz Gölü hakkındaki bilgisizlik ve bilinçsizliği ise tanıtım ve reklam yetersizliğine bağlamış bölgesel dokunun kendi ifadesiyle göz göre göre el değmemiş olarak kalacağını anlatmıştır. G3, çalışmalarının yeterli ve çözüme yönelik olduğunu ancak ses ve bilinç uyandıramadığı için rafta kaldığından söz etmiştir. Bu veriler doğrultusunda Tuz Gölü’nün potansiyel bir turizm merkezi haline gelmesinde kurumların ve yöneticilerinin birçok fikir veya projesinin olduğunu ancak gerek yasal mevzuat gerek kaynak yetersizliği gerekse ilçedeki paydaşlar tarafından destek görmemeleri nedeniyle uygulama geçiremedikleri söylenebilir.

Çalışmada yöneticilere üçüncü olarak; “Tuz Gölü’nü cazip bir turizm merkezi haline getirmek için bireysel olarak maddi ve manevi imkânlarınız olsaydı gerçekleştirmek istediğiniz fikirleriniz veya projeleriniz varsa bahseder misiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Tüm yöneticilerin cevabı evet var memnuniyetle bahsederim şeklinde olmuştur. Yö-

netici G1 ilk olarak, bölgede en mantıklı yapılacak yatırımın sağlık turizmi olabileceğini söylemiştir. Bunu da tuzun insan sağlığı açısından önemli olması ile açıklamıştır. Bu görüşüne dayanak olması için bazı örnekler vermiştir; Amerika'da bulunan Büyük Tuz Gölü ve İsrail-Ürdün sınırınca uzanan Lut Gölü etrafındaki termallerden, tuzdan yapılmış otellerden ve mimarilerinden, insanların ne kadar yararlandığından bahsetmiştir. İkinci olarak, kuş gözlemciliği yapmak, fotoğraf çekmek için gözlem kuleleri dikme fikrinin olduğunu, Tuz Gölü'nün flamingo geçiş yolu üzerinde olduğunu ve fotoğraf çekimi için özel bir yer olduğunu belirtmiştir. Neden özeldir sorusunu yöneltildiğinde; "Güneş en güzel Nemrut'ta doğar ve en güzel Tuz Gölü'nde batar." Diyerek bölgenin aslında birçok alternatif turizm seçeneği barındırdığını açıklamıştır. G2 ve G4, birçok alternatif fikrinin olduğunu ancak hem yerel alt yapının olmayışı hem de eldeki maddi imkânsızlıklardan dolayı plan veya projelerini gerçekleştirmez umuduyla rafta tuttuğunu açıklamış, bahsetmek istemediğini söylemiştir. G3 ilk olarak, yapacağı ilk çalışmanın kent konseyi kurmak olduğunu açıklamış ancak bölgesel manada demokrasi anlayışının gelişmediğini düşündüğü için bir işe yaramayacağı inancında olduğunu dile getirmiştir. Yönetici G3, bölgeyi tanıtım amacıyla bir kitap çıkarmaya çalıştığını ama birçok prosedüre takılı kaldığını, her şeyin temelini maddi imkânsızlıklara ve kısıtlı kaynaklara bağlayarak çalışmalarını ya da fikirlerini hayata geçiremediğini ifade etmiştir. G5, akademik çalışmaların yetersizliğinden yani bilgi yayılımı yapılamadığından bahsetmiş, tuz ve Tuz Gölü ile ilgili her yıl akademik çalışmaları destekleyici projeler ile bölgede kongre ve konferanslar düzenleyip akademik çevreyi bölgeye çektiklerinde turistik anlamda bir canlanma olacağını ifade etmiştir. Alınan cevaplar incelendiğinde yöneticilerin irili ufaklı birçok proje fikri olduğu anlaşılmaktadır. Bu da bölgeleri ile ilgili sorumluluk hissettiklerini göstermektedir. Bu projelerini hayata geçirmekte önlerine çıkan sosyal, ekonomik ve yasal engeller olduğu anlaşılmaktadır. Projelerini gerçekleştirme anlamında diğer paydaşlardan da destek alırlarsa bölge için faydalı adımlar atacakları söylenebilir.

Bölgesel Ekonomik Kalkınmaya Etkisine Dair Bulgular

Araştırmanın dördüncü sorusu "Tuz Gölü'nün turizm potansiyelinin bölgesel ekonomik kalkınmaya etkisinin olduğunu düşünüyor musunuz?" olmuştur. Yöneticilerin tamamı kesinlikle bir önemli bir etkinin söz konusu olduğundan bahsetmişler, bölgenin tamamen kalkınacağını söylemişlerdir. Yönetici G3 ek olarak bu kalkınmanın sadece ekonomik olmayacağını aynı zamanda kültürel bir kalkınmanın da gerçekleşeceğini, bölgenin toptan bir yükseliş hareketine geçeceğini ifade etmiştir. G5 ise turizmdeki canlılık sonucu bölgesel ekonominin olumlu hareketlenişinin sonucunu eğitimle ilişkilendirmiş, bölgede bulunan genç dinamik nüfusun eğitim seviyesinin artacağını bununla birlikte kültürel yozlaşmanın duracağını belirtmiştir. G2, ekonominin canlanmasıyla birlikte şehirleşmenin artacağını, çevrenin zenginleşip belediyeceğinin gelişeceğini ifade etmiştir. G1, ekonominin kalkınmasıyla birlikte kültürel gelişmenin sağlanacağını, beraberinde demografik olarak bölgenin yapısını değişeceğini, bölgenin göç veren değil göç alan bir yere dönüşeceğini ifade etmiştir. G4 ise bölgedeki işsizliğin gözle görülür şekilde azalacağını ve istihdamın artacağını söylemiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde, her bir yönetici kendi bakış açısıyla Tuz Gölü'nün bölgesel ekonomik kalkınmaya önemli düzeyde etkisinin olduğunu ve olmaya devam edeceğini düşünmektedirler. Tuz Gölü'nün, bölgesel ekonomiye katkısının yanı sıra kültürel kalkınmaya da önemli etkiye sahip bir unsur olduğu kamu kurumu yöneticilerinin görüşlerinden anlaşılmaktadır.

Araştırmanın beşinci sorusu, "Bölgede ekonomik kalkınmayı sağlamak adına Tuz Gölü ile ilgili kurumunuzun proje veya çalışmaları nelerdir?" olmuştur. Yöneticilerin tamamı faal halde olan çalışmalarından veya üzerinde çalıştıkları projelerden bahsetmişlerdir. G1, kurumunun üzerinde çalıştığı bir proje için şunları söylemiştir: "Tuz çok önemli bir kimyevi maddedir on dört bin alanda kullanılmaktadır o yüzden tuz sadece sofraya değil kimyasal bir madde ve maden sayılmaktadır. Üzerinde durduğumuz en önemli projemiz burayı bir kimya

sanayi merkezine dönüştürmektir. Çünkü tuz kimya sanayinin ham maddesidir. Bundan dolayı buraya doğal gazı ve tren yolunu getirmekle uğraşyoruz çünkü burayı kimya sanayinin bir numaralı merkezi yapmak için uğraşıyoruz.” Şeklinde açıklama yapmıştır. G2, kurumunun tasarladığı projeden şöyle bahsetmiştir: “Ben ve ekibimin düşüncesi şu yöndedir; Şereflikoçhisar sadece Tuz Gölü’nden ibaret değildir. Şereflikoçhisar’da birçok gezilmesi ve görülmesi gereken turistik alan vardır. Günü birlik bir seyahat planlaması yapıyoruz sabahleyin şehirdeki; Orta Anadolu’nun ikinci antik yerleşim yeri olan “Parnasos” turu yapılacak, öğlen yöresel yemeklerin tadılacağı bir mekânda konaklanacak, kısa bir şehir turunun ardından gün batımını izlemek için Tuz Gölü’nde son bulacak günü birlik bir tur ayarlamaya, insanlara bunu duyurmaya çalışıyoruz. Böylece hem bölgesel ekonomik kalkınma sağlanmış olacak, hem şehrin kültürel, yöresel özellikleri tanıtılmış olacak, hem de bölge halkı sosyo-kültürel anlamda olumlu bir gelişim yaşayacaktır. Zincirleme bir olayın gerçekleşeceğine inanıyoruz. İnşallah başaracağımıza inanıyoruz.” Şeklinde proje ile ilgili umutlarını ifade etmiştir. G3, bölgesel ekonomiyi canlandırmak adına bireysel olan projesini nasıl hayata geçirdiğini anlatmıştır. Şehrin dokusunu kaybetmesini engellemek, bölgeye has özelliklerin gelecek nesillere aktarılmasını sağlamak, şehrin reklam ve tanıtımını yapmak ve son olarak kültürel mirası korumak adına şehirde bir “Kent Müzesi” açmak için ön ayak olduğunu ve bölge halkının, belediyenin yardımları sayesinde açtıklarını anlatmıştır. Şehrin bu durumdan nasıl etkileneceği sorulduğunda; “Kültürel geçmişin reklam ve tanıtımı bir şehrin kendisine has özelliklerini korumasını, unutulmamasını sağlar. Müzeler bunun sağlanması için iyi bir yöntemdir. Avrupa’da en küçük şehirde bile kent müzesi vardır. Biz de neden olmasın hem de bu kadar kültürel mirasa sahipken şehrimiz” demiş ve devam etmiştir; “Bir bölgede reklam ve tanıtımın iyi olması o şehrin ekonomisini daima ayakta tutar ve bu durumdan tüm halk olumlu yönde etkilenir. Ben buna inanıyorum ve çalışmalarımı bu düşünceyle gerçekleştiriyorum.” Şeklinde sözlerini sonlandırmıştır. G4 ve G5 bölge insanını bilgilendirmekten, bilinçlendirmekten ve teşvik etmekten

yana olduklarını özel sermayeyi destekleyerek bölge ekonomisini canlı tutabileceklerinden bahsetmişlerdir. Alınan cevaplar analiz edildiğinde, bölgesel ekonomiyi canlı tutmak, bölgesel ekonomik kalkınmayı sağlamak adına kamu kurumlarının ve yöneticilerinin projelerinin olduğunu, çalışmalar yaptıklarını, yapmak istediklerinin olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda bir bölgede turizm potansiyeli ile bölge ekonomisi arasında doğru orantılı bir ilişki olduğunu ifade etmek yerinde olacaktır.

Yöneticilere araştırmanın altıncı sorusu; “**Tuz Gölü’nün bir turizm merkezi haline gelebilmesi için yapılacak çalışmaların özel sektör eliyle olması durumunda bölgesel ekonomik kalkınma bu durumdan nasıl etkilenir?**” olmuştur. Yöneticilerden G1, G2, G4 ve G5 bu durumun desteklenmesi, devlet tarafından özel sektöre teşvik verilmesi gerektiğini düşündüklerini ifade etmişlerdir. Böylece, bölge halkının ekonomik refahının toptan yükseleceğini beraberinde eğitim ve kültür kurumlarında da gelişmeler yaşanabileceğini söylemişlerdir. Ancak yönetici G3, karamsar bir tablo çizerek şunları ifade etmiştir; “Şereflikoçhisar için durum değerlendirme yaptığımda ben, Şereflikoçhisar’da yaşayan bireylerde o sermaye olduğuna inanmıyorum ayrıca turizmin gelişmesi adına yatırım yapmaya hevesli olan birey olduğunu da düşünmüyorum. Burada böyle bir kültür yaygınlaşmamış. Bizim kültürümüzde önce birisi adım atsın ondan sonra ben atarım anlayışı hâkimdir. Burada, önce adım atana zarar gelmezse ben de adım atarım mantığı vardır. Yani toplumsal psikolojimiz bu. Bundan dolayı özel sektör elinden önce devlet eliyle bir şeylerin başarılması gerektiğine inanıyorum.” şeklinde sözlerini bitirmiştir. Verilen cevaplar incelendiğinde özel sektörün desteklenmesi gerektiği ifade edilmektedir. Ancak, bölgede özel sektörün çok güçlü ve girişimci bir yapıya sahip olmadığı yönünde de görüşlere rastlanmaktadır. Buradan hareketle turizm yatırımlarında hem devlete hem özel sektöre önemli görevler düşmektedir.

Araştırmanın yedinci sorusu; “**Siz bir kamu kurumu yöneticisi olarak bölgeye siz ve kurumunuzun eliyle yatırım yapıp, bölgenin ekonomik kalkınmasının sağlanması için devletten ne gibi talepler-**

de bulunurdunuz?" G1, G2, G3, G4 ve G5'in ortak olarak söyledikleri ilk şey, yasal mevzuatın yumuşatılmasından ziyade koruma amaçlı imar planı yapılması Tuz Gölü'nün bir şekilde doğasını ve özelliklerini bozmadan halka açılmasını sağlamak ve orayı bir turizm merkezine dönüştürmek şeklinde beklentileri olduğunu açıklamışlardır. Böylelikle zincirleme olarak bölgesel gelişimin sağlanacağını söylemişlerdir. İkinci olarak, bölgesel tanıtımın az yapıldığı tuz ve Tuz Gölü'nün özellikleri gerektiği gibi insanlara aktarılmadığı için bölgenin geri planda kaldığı konusunda görüşlerini bildirmişlerdir. Bu soruya ilişkin verilen cevaplar analiz edildiğinde, yasal mevzuat engelinden ve yeteri kadar reklam ve tanıtımın yapılmamasından dolayı bölgedeki turizm potansiyeli turistik talebe dönüştürülememektedir. Bölgesel ekonominin Türkiye turizm pazarında alabileceği payı artırmak için çabalar ve çalışmalar sürmelidir. Yönetici G1'in paylaştığı cümle olan, "Kullanılmayan kaynak heba oluyor, altınınız var harcamıyorsunuz gibi bir şey bu durum" şeklindeki sözü işin özünü oluşturmaktadır.

SONUÇ

Küreselleşen, değişen ve gelişen dünya düzeninde ulusal ve uluslararası ekonomilerde turizmin payı giderek artmaktadır. Ülkemizde de bu durum kaçınılmaz bir gerçek olarak yerini almıştır. Diğer ülke ekonomileriyle rekabetin önünü açık ara açan turizm olgusu daha da gelişmeye devam edeceğe benzermektedir. Şereflikoçhisar, Tuz Gölü'nün doğu yanında, E-90 karayolu üzerinde, birçok ilin yol güzergâhı üzerinde stratejik konumda olan bir ilçedir. Gerek arazi yapısı ve iklim koşulları gerekse de önemli ve büyük şehirlere yakınlığı bakımından gelişime açık bir yapısı bulunmaktadır.

Bölgelerin dengeli gelişmesi hem bölgesel hem de ülke kalkınması için önemlidir. Bu yüzden bölgenin zenginliklerinin bilinmesi, doğru hamlelerin atılması gerekmektedir. Uygun bir stratejik plan ve doğru bir zamanlama ile bölgesel zenginlikler ülkenin ekonomisine olumlu katkılar sağlayacaktır. Bölgesel kalkınmanın sağlanması için, iş olanaklarının artması, şehrin ekonomik, kültürel, sosyal yönden

gelişmesi gerekmektedir. Bu da şehirlerin konum, yeraltı ve yerüstü kaynakları, beşeri faktörler, iklim gibi faktörlerle yakından ilgilidir.

Yapılan bu çalışmada turizm potansiyeli olan bir yörenin, bölge ekonomisini nasıl etkilediği, etkileyeceğini Şereflikoçhisar'da ikamet eden kamu kurumlarındaki çalışan yöneticilerin görüşlerine, bilgilerine dayanarak ortaya konulmaya çalışılmıştır. Kamu kurumu yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde genel olarak Tuz Gölü'nün ekonomik imkânlarından bölgenin çok yararlanmadığı anlaşılmaktadır. Bunun için sundukları gerekçeler arasında, yasal mevzuat, tanıtım sorunları ve özel sektörün girişimci olmaması öne çıkmaktadır. Kamu kurumu yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde bir takım olumlu izlenimlerde oluşmuştur. Bunlar; bölgenin geleceği ekonomik ve sosyal gelişimi ile ilgili sorumluluk sahibi yöneticiler oldukları düşünülmektedir. Çeşitli projeleri olduğunu ve projeleri hayata geçirmek istedikleri anlaşılmıştır.

Bu araştırma Şereflikoçhisar ile sınırlı olmakla birlikte, bu yöreye benzeyen başka destinasyonlar için araştırma sonuçları kullanılabilir. Araştırmanın verileri bu bölgede yatırım yapmak isteyen özel sektör temsilcilerine de veri kaynağı olabilecektir. Yine araştırma bu kapsamda yapılacak bilimsel çalışmalara ışık tutabilecektir. Gerek yasal engeller, gerek bölge halkının bilinçsizliği, tanıtım ve organizasyonların yetersizliği gibi sorunlara rağmen Şereflikoçhisar ve Tuz Gölü önemli bir turizm potansiyeline sahiptir. Önerilen projelerin hayata geçmesi durumunda bölgesel ekonominin bundan oldukça fazla yararlanması mümkün olacaktır.

Şereflikoçhisar'ın gelişmeye müsait bir yapısının olduğu, Tuz Gölü'nün halkın hayat şartlarını yükseltecek ve hayatlarını kolaylaştıracak hizmetlerin getirilmesinde katkı sağlayacağı, turizm sayesinde şehrin daha hızlı gelişeceği yönünde bir sonuca varılmıştır. Bunun için yapılan yatırımlarda Tuz Gölü'yle ilgili projelere ağırlık verilmelidir. Bölgenin kalkınması için bölgenin dinamiklerinin hareketlendirilmesi gerekmektedir. Tuz Gölü ise bunun için bulunmaz bir fırsattır. Tuz Gölü sayesinde bölgenin

gelişebileceği, gelir kaynaklarının çeşitlenebileceği bölgede yaşayan halka aşılmalıdır. Tuz Gölü'nün ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan tanıtımları yapılmalı, ayrıntılı programlar düzenlenmelidir. Yerli ve yabancı turistlerin bölgeye ulaşım ve yerleşim imkânları geliştirilmelidir. Buradan hareketle turizm ve bölgenin ekonomisi için büyük öneme sahip olan Tuz Gölü'yle ilgili merkez ve yerel yönetim kuruluşları ile sivil toplum ve özel sektör kuruluşlarının yürütmüş olduğu çalışmaların devamlılık arz etmesi gerekmektedir.

Kaynakça

Aksaray Valiliği Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü. (2011). *Aksaray İli Çevre Durum Raporu*. Aksaray.

Akpınar, E. (2004). Doğu Anadolu bölgesinde alternatif turizm merkezi olmaya aday bir ilçe: Kermaliye. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (2), 207-236.

Artuğer, S. Özkoç, A. G. ve Kendir, H. (2013). Ta-tuta (tarım-turizm-takas) çiftliklerinin pazarlanması ve tanıtılması için öneriler. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(1), 01-05.

Boley, B. B., McGehee, N. G., Perdue, R. R. & Long, P. (2014). Empowerment and resident attitudes

toward tourism: strengthening the theoretical foundation through a weberian lens. *Annals of Tourism Research*, 49, 33-50.

Bahar, O. (2006). Turizm Sektörünün Türkiye'nin Ekonomik Büyümesi Üzerindeki Etkisi: Var Analizi Yaklaşımı *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt:13 Sayı:2, 49-50.

Buluç, B. (2007). İlk ve ortaöğretim kurumlarında okul yöneticilerinin bilgilendirme işlevini gerçekleştirme düzeyleri, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(1), 1-25.

Chen, C. C., Petrick, J. F., Shahvali, M. (2016). Tourism experiences as a stress reliever: examining the effects of tourism recovery experiences on life satisfaction. *Journal Of Travel Research*, 55(2), 150-160.

Çankaya E., Karataş, M. (2010). "İktisadi Kalkınma Sürecinde Beşeri Sermayeye İlişkin Bir İnceleme"

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl:2 Sayı: 3, 33.

Çalık, İ. (2014). Sürdürülebilir turizm göstergeleri kapsamında doğu Karadeniz bölgesinin analizi (Doktora Tezi Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.

Çeken, H. (2008). Turizmin bölgesel kalkınmaya etkisi üzerine teorik bir inceleme. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi*, 10, 293-306.

Göçer, K, ve Çıracı, H. (2003). "Türkiye'de Kentlerin Sosyal ve Ekonomik Göstergeleri Arasındaki İlişki" *İTÜ Dergisi Mimarlık, Planlama, Tasarım*, Cilt:2, Sayı:1, 3-14 Mart 2003, 305-307.

Gürler, N. ve Eke, F. (2012). Dağlık alanlarda turizm ve ekonomik kalkınma ilişkisinin sürdürülebilirlik göstergeleri ile irdelenmesinde bir yöntem önerisi; Erzurum, Erzincan, Bayburt Bölgesi örneği, *Gazi Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 27 (1) 125-133,

Kervankıran, İ. (2011). Afyonkarahisar ilinin başlıca doğal, tarihi ve kültürel kaynaklarının sürdürülebilir turizm açısından değerlendirilmesi (Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Coğrafya Ana Bilim Dalı Afyonkarahisar) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.

Milman, A. & Pizam, A. (1988). Social impacts of tourism on central florida. *Annals of Tourism Research*, 15(2), 191-204.

Özkan, E. ve Kubaş, A. (2012). Yıldız dağlarında kırsal kalkınmada ekoturizm fırsatları. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (1), 149-153.

Özbey, F. R. (2002). "Küreselleşme sürecinde sürdürülebilir turizm kalkınması", *Uluslararası Bilim Konferansı*, Kitap:4,15

Sharpely, R. (2014). Host perceptions of tourism: a review of the research. *Tourism Management*, 42, 37-49.

Temiz, M. (2013). Ekonomik kalkınma ve yoksulluk ilişkisi, (Yüksek Lisans Tezi, Malatya) <http://tez2.yok.gov.tr/> adresinden edinilmiştir.

Uluslan, Y. ve Batman, O. (2010). Alternatif turizm çeşitlerinin Konya turizmüne etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (23), 244-260.

Yıldırım, A. ve H. Şimşek. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, A. Tuncer, M. ve Zorlu, K. (2016). Yavaş şehir (sürdürülebilir yerel kalkınma) potansiyelinin belirlenmesine yönelik bir araştırma": Güzelyurt, Aksaray. *Studies of the Ottoman Domain*. 6,(10), 1-18.